

Oslo, 6. mai 2020

Innspill til Stortinget om kompetansereformen – lære hele livet

Voksenopplæringsforbundet (Vofo) vil med dette gi innspill til Meld. St. 14 (2019–2020)

Kompetansereformen – Lære hele livet. Vofo er interesseorganisasjonen til de 14 offentlig godkjente studieforbundene i Norge. Studieforbundene er utdanningsinstituttet til frivillig og ideell sektor, og bidrar til organisert opplæring i og gjennom over 500 frivillige og ideelle medlemsorganisasjoner. I 2019 arrangerte studieforbundene 44 000 kurs for over en halv million deltakere over hele landet.

Vofo er enig i mange av tiltakene som foreslås i kompetansereformen, og at studieforbundene vil være viktige aktører for å oppnå målene i reformen. Vi er spesielt positivt til at det skal lages en strategi for høyere yrkesfaglig utdanning og at fagskolene fremover skal kunne tilby kortere tilbud for arbeidslivet. Det er positivt at meldingen omtaler studieforbundene som konstruktive bidragsytere ved at de tilbyr opplæring gjennom et bredt spekter av kurs som kan supplere det formelle utdanningssystemet.

Vofos hovedinnvending mot stortingsmeldingen er fraværet av strategi, planer og konkrete tiltak knyttet til formell og ikke-formell opplæring i frivillig og ideell sektor i regi av studieforbundene. Samfunnet er avhengig av et mangfold av læringsarenaer og kompetansebygging på flere områder.

Samfunnets kompetansebehov

Studieforbundene er en viktig leverandør av opplæringstilbud og en viktig partner for arbeidslivet. Studieforbundene har god innsikt i læringsformer for voksne og voksnes kompetansebehov. Deres erfaring med å tilrettelegge for den enkeltes behov for fleksibilitet i forhold til arbeidsforhold og forkunnskaper, familie og bosted vil være viktig bidrag til kompetansereformen. De fremste fortrinnene er fleksibiliteten i utdanningstilbudet, fleksible strukturer og samarbeid med arbeidslivet og fagorganisasjoner kombinert med tilstedeværelsen i organisasjoner og lokalsamfunn. Dette setter dem i stand til å fange opp kompetansebehov og raskt justere kurstilbudet når etterspørselen endrer seg.

Både Ludvigsen- utvalget og fagfornyelsen i grunnopplæringen legger vekt på behovet for bred kompetanse for å møte fremtidens kompetansebehov. Ludvigsen-utvalget anbefaler fire nøkkelkompetanser: i) fagspesifikk kompetanse, ii) kompetanse i å lære, iii) kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta, og iv) kompetanse i å utforske og skape.

Vofo mener at en svakhet med meldingen er at det ikke diskuterer disse viktige dimensjonene, noe som gjør at meldingen bærer preg av en endimensjonal tilnærming til livslang læring.

Mangler sammenheng mellom voksenopplæringsloven og kompetansereformen

Endringer i voksenopplæringsloven er nylig sendt til Stortinget for behandling. Loven har flere forslag til gode overordnede mål som legger vekt på å styrke demokrati og bærekraftig utvikling, senke terskelen for læring og deltagelse, bekjempe utenforskap, bidra til motivasjon for kunnskap og kompetanse som møter arbeids- og samfunnslivets behov, styrke kulturelt mangfold og bevare kulturarv og være et selvstendig supplement til offentlig utdanningstilbud for voksne. Disse målene tar i stor grad opp i seg arven fra Buer-utvalget, Ludvigsen-utvalget og er en forlengelse av flere av målsettingene i fagfornyelsen for grunnopplæringen.

Paradokset er derfor stort når kompetansemeldingen ikke inneholder noen planer og tiltak for hvordan målsettingene i voksenopplæringsmålene skal nås. Dette forsterkes ved at regjeringen foreslår å dele tilskuddordningen til studieforbundene mellom to departementer, og kunne brukt kompetansemeldingen til å legge frem en klar plan for bruk av studieforbundene og voksenopplæringsmidlene for å nå politiske målsettinger knyttet til frivilligheten, kulturen og kompetansefeltet.

Vofo mener at samfunnets- og arbeidslivets samlede behov for kompetanse ikke alene kan møtes innenfor det formelle utdanningssystemet. I meldingen står det at “For at flere skal lære hele livet, og for at arbeidslivet skal få den kompetansen den trenger, må det finnes veier gjennom utdanningssystemet også for dem som ikke har et strømlinjeformet utdanningsløp”. Nettopp her er studieforbundene en viktig brikke. Dette burde komme mye tydeligere fram i meldingen. Samfunnslinja og arbeidslinja må sees i sammenheng – læringslyst og læringsevne i ikke-formell opplæring har verdi i seg selv, men også for å ta steget for mange over i formell opplæring, og å komme ut i arbeid. Kursbevisene og det materielle innholdet i kursene som arrangeres brukes i stor grad som en formell inngang til arbeidslivet.

Fravær av strategier, planer og tiltak for bruk av studieforbundene

Det er etter Vofos mening en stor mangel at meldingen verken har klare strategier, planer eller tiltak for disse sentrale elementene i en samlet kompetansepolitikk.

Frivillig og ideell sektor er en sentral leverandør til flere tjenester som samfunnet trenger. Dette har vært spesielt synlig i den pågående koronasituasjonen. Over hele Norge bidrar nå frivillige og ideelle organisasjoner i stort omfang med alt fra fagopplæring på nett, etter - og videreutdanning, beredskap, dataopplæring, kulturoplæring og andre digitale sosiale læringsfelleskap. Dette viser hvor vesentlig studieforbundene og deres medlemsorganisasjoners opplæringstilbud er for samfunnets kompetansebase, for beredskap og evne til å takle krisesituasjoner.

Fravær av planer og tiltak for ikke-formell opplæring kan bl.a. illustreres ved at kompetansemeldingen ikke har fulgt opp Markussen-utvalget anbefaling om en godkjenningsordning for ikke-formell opplæring. Begrunnelsen er at det blir mer attraktivt for individer og virksomheter å investere i ikke-formell kompetanse når tilbudene er kvalitetssikret og at det kan bidra til øke deltagelsen i livslang læring og gjøre det lettere for nye arbeidsgivere å forstå hvilken kompetanse arbeidssøkere med ikke-formell kompetanse har. Dette er ikke fulgt opp i kompetansemeldingen, til tross for at det vises til at deltagelsen i ikke-formell opplæring er gått ned og at (s 51); «videreutdanning som gir formell kompetanse, [er] underlagt en kvalitetskontroll» – i motsetning til ikke-formell utdanning.

Vofo mener at kompetansemeldingen bør ha en opptrappingsplan for satsing på ikke-formell opplæring på linje med de opptrappingsplanene som foreslås for fagskoler og universitet og høyskoler. Likeledes går det i feil retning når studieforbundene tas bort fra opplæringsloven. I opplæringsloven § 4a-4 er studieforbundene nevnt eksplisitt som en aktuell samarbeidspartner for kommune og fylkeskommune. Den nye opplæringsloven som er ute på høring foreslår at studieforbundene blir fjernet fra § 4A. Dette til tross for at studieforbund i lang tid har tilbudt teori til fagprøven i samarbeid med fylkeskommune og regionalt arbeidsliv.

Konkrete merknader

- Komiteen ber Kunnskapsdepartementet utarbeide en strategi for bruk av voksenopplæringsmidlene sammen med de aktuelle studieforbundene.
- Komiteen ber Kulturdepartementet utarbeide en strategi for bruk av voksenopplæringsmidlene sammen med de aktuelle studieforbundene.
- Komiteen ber Kunnskapsdepartementet utrede en godkjenningsordning for ikke-formell opplæring.

Med hilsen**Voksenopplæringsforbundet**

Rune Foshaug
Generalsekretær

Stian Juell
Rådgiver